

FOTOKOLAŻE WARTOŚCI

Autorka: **Katarzyna Zabłocka**

Etap edukacyjny: **szkoła podstawowa (kl. VII–VIII), szkoła ponadpodstawowa**

Czas trwania: **45 min.**

Cele w języku ucznia/uczennicy:

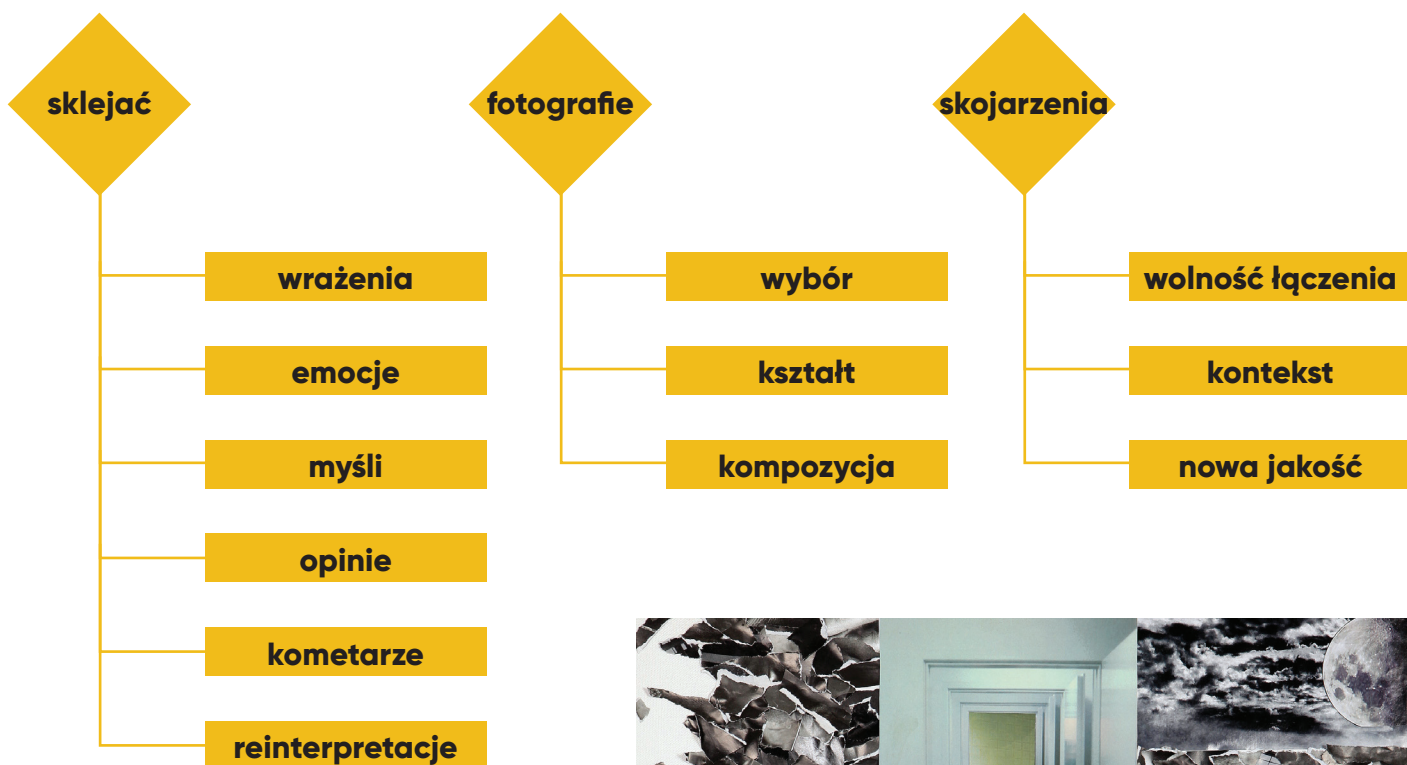
1. Poznasz zasady którymi kierowała się w życiu Irena Sendlerowa.
2. Dowiesz się, czym jest fotokolaż i jak można wykorzystać tę technikę do ekspozycji refleksji, skojarzeń i opinii.
3. Nauczysz się tworzyć fotokolaż inspirowany swoimi skojarzeniami dotyczącymi wartości i postaw.
4. Nauczysz się stosować metaforę jako narzędzie interpretacji cytatów.

Przebieg ćwiczenia i wskazówki dla nauczycielki/nauczyciela:

1. Fotokolaż. Po lekcji dotyczącej Ireny Sendlerowej pokaż uczniom i uczennicom fotokolaż uczennicy z Liceum Plastycznego w Supraślu. Wspólnie przeprowadźcie jego analizę **Materiał do zajęć nr 1**. Zwróć uwagę na to, że zarówno w procesie tworzenia dzieła, jak i w odczytywaniu treści obrazu ważną rolę odgrywają nasze skojarzenia.
2. Ćwiczenie interpretacyjne. Wprowadź cytat z Ireny Sendlerowej **„Jak ktoś tonie, trzeba mu podać rękę”**. Wspólnie odczytajcie tę metaforę, zbierając skojarzenia z obrazami tonięcia i podawania ręki.
3. Praca w parach – interpretacja cytatu. Przydziel każdej parze losowy cytat z Ireny Sendlerowej i poproś o wykonanie ćwiczenia interpretacyjnego, polegającego na wypisaniu minimum 5 skojarzeń wywołanych cytatem **załączony Materiał do zajęć nr 2**. Przypomnij, że w procesie skojarzeniowym mamy do czynienia z dwoma rodzajami myśli, które się nam objawią: „dopominające się naszej uwagi” i te, „które chcą być szybko odrzucone”, gdyż wzbudzają dyskomfort. Warto zadbać o ekspozycję jednych i drugich.
4. Praca w parach – wykonanie fotokolażu. Poproś uczniów i uczennice, by stworzyli fotokolaże inspirowane cytatami, z którymi pracowały, oraz skojarzeniami, na które wpadli.
5. Prezentacja prac i rozmowa. Zapisz na tablicy myśl Adama Phillipsa: „Nauczenie się słuchania/patrzenia tak naprawdę jest nauczeniem się znoszenia tego, co to słuchanie/patrzenie wzbudza w nas”. Porozmawiaj z klasą o znaczeniu tego cytatu. Następnie zaproś grupy do prezentacji swoich kolaży na forum: każda para wyjaśnia, jaki cytat obrazowała, pozostali mogą zadawać twórcom pytania oraz dzielić się swoimi skojarzeniami. Podkreśl, że nie chodzi o ocenę kolaży, tylko o podzielenie się własnymi wrażeniami i szczerą rozmowę o tym, jak różnie interpretujemy te same sytuacje i obrazy.
6. Stworzenie szkolnej wystawy fotokolaży.

FOTOKOLAŻ

FOTOKOLAŻ (fr. collage) – technika plastyczna polegająca na budowaniu kompozycji z fotografii lub ich fragmentów

A. Darangowska, *Sen*, (Liceum Plastyczne w Supraślu)

WYBRANE CYTATY DOT. IRENY SENDLEROWEJ:

1. „Pamiętaj, że jak ktoś tonie, to trzeba mu podać rękę”.

Cyt. za A. Bikont, *Sendlerowa. W ukryciu*, Warszawa 2017, s. 415.

2. „Ludzie nie dzielą się na podstawie rasy czy pochodzenia, ale dzielą się na dobrych i złych”.

Cyt. za Irena Sendlerowa. *Czyniłam ludzką powinność*, oficjalna strona Polskiego Radia: <https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/973435,Irena-Sendlerowa-Czyniłam-ludzka-powinnosc> (dostęp 30.01.2018 r.)

3. „Moim marzeniem jest, aby pamięć stała się ostrzeżeniem dla świata. Oby nigdy nie powtórzył się podobny dramat ludzkości”.

Cyt. za Irena Sendlerowa. *Czyniłam ludzką powinność*, oficjalna strona Polskiego Radia: <https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/973435,Irena-Sendlerowa-Czyniłam-ludzka-powinnosc> (dostęp 30.01.2018 r.)

4. „Mama przyczyniła się do uratowania dużej liczby dzieci żydowskich razem ze swoimi współpracownikami, bo prosiła, aby o tym pamiętać, że sama niczego by nie zrobiła”.

Cyt. za A. Mieszkowska, *Prawdziwa historia Ireny Sendlerowej*, Warszawa 2014.

5. „Czyniłam ludzką powinność”.

Cyt. za Irena Sendlerowa. *Czyniłam ludzką powinność*, oficjalna strona Polskiego Radia: <https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/973435,Irena-Sendlerowa-Czyniłam-ludzka-powinnosc> (dostęp 30.01.2018 r.)

„CZŁOWIEK TYLE JEST WART, ILE MOŻE DAĆ DRUGIEMU CZŁOWIEKOWI”. ŚWIAT WARTOŚCI I POSTAW IRENY SENDLEROWEJ

Autorka: **Małgorzata Rusiłowicz**

Etap edukacyjny: **szkoła podstawowa (kl. VI–VIII), szkoła ponadpodstawowa**

Czas trwania: **90 min.**

Cele w języku ucznia/uczennicy:

1. Poznasz wartości i postawy ważne dla siebie, grupy i klasy.
2. Nauczysz się dyskutować o wartościach i uzasadniać swoje zdanie.
3. Dowiesz się, jakimi wartościami w życiu kierowała się Irena Sendlerowa.

Przebieg ćwiczenia i wskazówki dla nauczycielki/nauczyciela:

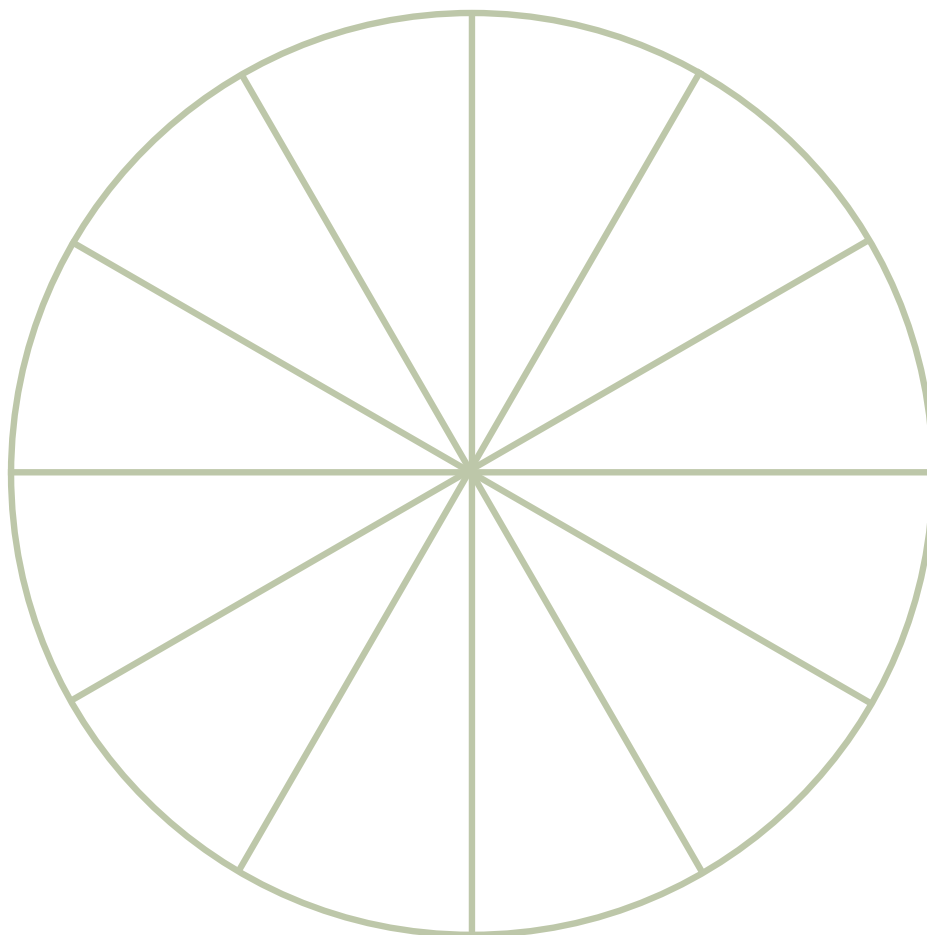
1. Wprowadzenie do tematu. Poproś uczniów i uczennice, aby podali przykłady wydarzeń i sytuacji ze swojego życia, które są dla nich ważne. Wyjaśnij, że to, co uznajemy za istotne w życiu, wynika z naszych wartości i postaw wobec świata. Spróbujcie podać konkretne przykłady na potwierdzenie tej tezy.
2. Ćwiczenie *Mój krąg wartości i postaw* **Materiał do zajęć nr 1**. Każdy wpisuje do swojego kręgu wartości i postawy, którymi kieruje się na co dzień i których poszukuje w innych ludziach.
3. Ćwiczenie *Grupowy krąg wartości i postaw* **Materiał do zajęć nr 2**. Uczniowie w kilkuosobowych grupach rozmawiają na temat wypisanych w poprzednim ćwiczeniu indywidualnych wartości i postaw oraz wybierają te, które powtarzają się najczęściej. Umieszczają je w *Grupowym kręgu wartości* na dużym arkuszu szarego papieru. Powiedz, że uczniowie mogą również dopisać nowe propozycje, jeżeli jest taka potrzeba. Zespoły prezentują swoje kręgi wartości na forum klasy i opowiadają, jak przebiegała praca (czym się kierowali, dokonując wyboru? czy trudno było im wybrać wspólne wartości? jakie mieli wątpliwości?). Poszukajcie wartości i postaw, które powtarzają się na plakatach grupowych. Podsumuj ćwiczenie i podkreśl, że w grupie zawsze są wartości i postawy podzielane przez większość (to, co nas łączy), ale jednocześnie każdy jest inny – inaczej interpretuje te same wartości oraz czego innego potrzebuje w danym momencie życia.
4. Ćwiczenie *Wartości Ireny Sendlerowej*. Porozmawiaj z uczniami i uczennicami na temat Ireny Sendlerowej. Możecie zebrać informacje na temat jej życia na tablicy w formie mapy myśli lub plakatu. Następnie uczniowie tworzą kolaż wartości Ireny Sendlerowej **Materiał do zajęć nr 3**. Podziel uczniów na grupy (możesz przydzielić poszczególnym grupom inny okres życia Ireny Sendlerowej jako punkt wyjścia do refleksji, np. dzieciństwo, młodość i studia, działalność wojenna, życie po wojnie). Młodzież opowiada o swoich pracach na forum. Zaprosz ich do dyskusji. Przykładowe pytania do rozmowy:

- a) Jaki wpływ miały wartości Ireny Sendlerowej na jej postawy i zachowania wobec innych?
 - b) Co ich zaskakuje, dziwi w jej biografii?
 - c) Czy postać Sendlerowej jest im w jakiś sposób bliska?
 - d) Jak zinterpretowałiby myśl Ireny Sendlerowej: „Żeby świat był lepszy, konieczna jest miłość do każdego człowieka. I tolerancja, bez względu na rasę, religię i narodowość”?
5. Podsumowanie. Zaproś uczniów do poszukania wspólnych dla nich i Ireny Sendlerowej wartości i postaw. Porozmawiaj z młodzieżą na ten temat. Pytania do dyskusji:
- a) Z czego wynikają te podobieństwa różnice?
 - b) Czy często zastanawiają się i wiedzą, co tak naprawdę jest dla nich ważne w życiu?
 - c) Czy znają własną hierarchię wartości? W jaki sposób ich wartości decydują o podejmowanych decyzjach?
 - d) Które z wartości i postaw oraz cech charakteru Ireny Sendlerowej uważają za najważniejsze i dlaczego? Które z nich chcieliby naśladować?
 - e) O co zapytaliby Irenę Sendlerową, gdyby mieli taką możliwość?

MÓJ KRĄG WARTOŚCI I POSTAW

INSTRUKCJA

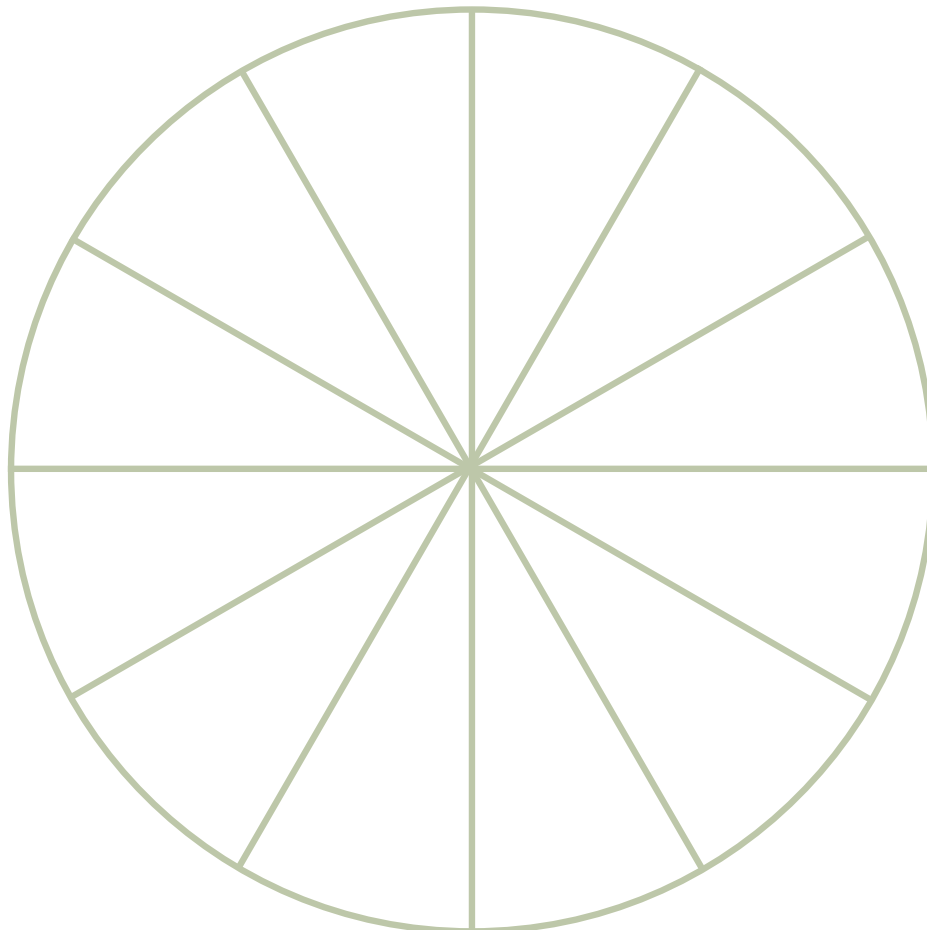
1. Zastanów się, jakimi wartościami i postawami kierujesz się na co dzień w życiu. Które z nich uważasz za najistotniejsze? Których poszukujesz w swoim życiu oraz w innych ludziach?
2. Wpisz je do kręgu. Nie musisz wypełnić wszystkich wolnych pól. Ważne, żebyś wpisał/wpisała, wartości i postawy, które uważasz za najważniejsze – mające wpływ na Twoje życie.

GRUPOWY KRĄG WARTOŚCI I POSTAW

INSTRUKCJA PRACY W GRUPIE

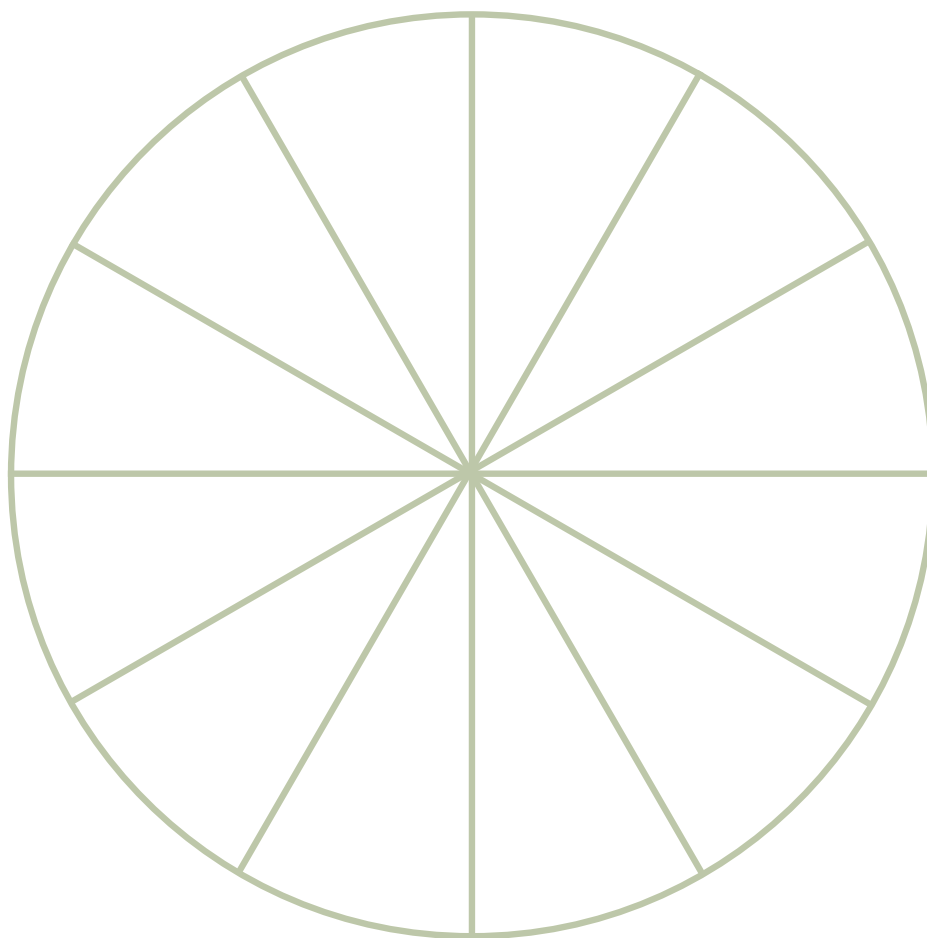
1. Na otrzymanym arkuszu papieru stwórzcie Grupowy krąg wartości i postaw.
2. W tym celu przedyskutujcie wypisane wcześniej przez każdego z Was w Moim kręgu wartości i postaw – wartości i postawy.
3. Następnie wspólnie wybierzcie te, które uznacie jako wspólne dla całej grupy.
4. Wpiszcie wybrane wartości i postawy w schemat Grupowego kręgu wartości i postaw.
5. Zaprezentujcie wyniki na forum klasy. Ważne, abyście w czasie prezentacji odpowiedzieli/odpowiedziały na pytania:
 - a) Dlaczego wypisane wartości i postawy uważacie za ważne?
 - b) Czy w czasie ich wyboru pojawiły się jakieś wątpliwości? Czego dotyczyły?
 - c) Czy trudno Wam było wybrać wartości i postawy wspólne dla całej grupy? W jaki sposób dokonaliście wyboru?

WARTOŚCI IRENY SENDLEROWEJ

INSTRUKCJA PRACY W GRUPIE

1. Na otrzymanym arkuszu szarego papieru stwórzcie Krąg wartości Ireny Sendlerowej
2. Zastanówcie się nad zachowaniami Ireny Sendlerowej (co robiła? dlaczego to robiła? w jaki sposób? w jakich okolicznościach? jaki był stosunek innych do jej działań? jakie poniosła konsekwencje?) Jakie wartości i postawy kryją się za jej działaniami?
3. Wpiszcie najważniejsze Waszym zdaniem wartości i postawy w schemat kręgu.
4. Zaprezentujcie wyniki na forum klasy. Ważne, abyście w czasie prezentacji odpowiedzieli / odpowiedziały na pytania:
 - a) Dlaczego wybraliście właśnie te wartości i postawy?
 - b) Jakie wątpliwości albo spory pojawiały się przy próbach określenia wartości i postaw innej osoby?

DRAMA. WARTOŚCI SENDLEROWEJ A MOJE WARTOŚCI

Autorka: **Anna Janina Kloza**

Etap edukacyjny: **szkoła podstawowa (kl. VI–VIII), szkoła ponadpodstawowa**

Czas trwania: **45 min.**

Cele w języku ucznia/uczennicy:

1. Dowiesz się, jakie wartości i poglądy wyznawała Irena Sendlerowa.
2. Będziesz bardziej świadomy/świadoma własnych postaw, poglądów i wartości.
3. Będziesz umiał/umiała odpowiedzieć na pytanie, dlaczego różnie interpretujemy te same wartości.

Przebieg ćwiczenia i wskazówki dla nauczycielki/nauczyciela:

1. Przygotowanie. Warsztat poświęcony jest wartościom Ireny Sendlerowej i ma charakter bardzo kameralny. Powinien być przeprowadzony w małej grupie (12–15 osób), najlepiej takiej, w której uczestnicy znają się i pracowali już nad trudnymi tematami. Przed zajęciami dramowymi dobrze jest spisać kontrakt. Do przeprowadzenia zajęć potrzebne będą dwa pomieszczenia albo sala i korytarz, gdzie na stole lub parapecie rozłożysz pięć haseł związanych z wartościami Ireny Sendlerowej: działanie, akceptacja, pomoc potrzebującym, miłość, dobro. Jeśli wcześniej omawialiście już z uczniami wartości i postawy Ireny Sendlerowej, możesz zamiast powyższych wartości wybrać inne – te, o których mówili sami uczniowie. W sali należy rozstawić krzesła w kilku rzędach (posłużą za widownię) i dwa krzesła z przodu oddalone od widowni o 2–3 metry (będzie to scena).
2. Podziel uczniów na pary. Zaproś pierwsze dwie osoby do drugiego pomieszczenia i poproś o wylosowanie jednego z pięciu haseł, np. „akceptacja”. Para ma za zadanie opowiedzieć innym uczestnikom i uczestniczkom, czym jest dla niej wylosowana wartość (nie wolno jednak użyć tego słowa). Może to być osobista opowieść związana z dzieciństwem lub doświadczenie, które kojarzy się z hasłem „akceptacja”. Każda osoba z pary może przygotować oddzielną opowieść, para może też stworzyć wspólną historię czy wiersz. Ułożenie historii nie powinno zająć więcej niż trzy minuty. Należy unikać definiowania pojęć, ponieważ zadanie dotyczy osobistego rozumienia wartości.
3. W tym czasie w drugiej sali publiczność może oglądać film dokumentalny *Wróżka z getta* dostępny online na www.vod.pl. Dokument z 2007 roku w reż. Marii Nockowskiej opowiada o przyznaniu Irenie Sendlerowej Orderu Uśmiechu.
4. Po trzech minutach zaproś pierwszą parę do środka. Para siada tyłem do publiczności i opowiada przygotowaną wypowiedź. Po zakończeniu historii publiczność zgaduje, z jaką wartością wiązała się ta opowieść. Następnie para odwraca się (tak, by siedzieć przodem

do reszty uczniów i uczennic), a osoby z publiczności mają możliwość zadania dodatkowych pytań. Czuwaj nad tym, by pytania nie były zbyt intymne, niewygodne i oceniające; w razie potrzeby przypomnij także, że nie ma obowiązku odpowiadania na każde pytanie, jeśli z jakiegoś powodu jest ono trudne. Nie powinno być ich więcej niż trzy; ważne też, by obie osoby mogły się wypowiedzieć.

5. Po zakończeniu wypowiedzi pierwsza para zajmuje miejsce wśród publiczności. Powtórz cały proces z każdą parą.
6. Po przedstawieniu pięciu wartości Ireny Sendlerowej zaproś uczniów i uczennice do podsumowania i autorefleksji. Usiądźcie w kręgu. Zadaj uczestnikom pytania:
 - a) Czy zgadzacie się z tym, że przedstawione wartości były obecne w życiu Sendlerowej? Dlaczego?
 - b) Co było najtrudniejsze w tym ćwiczeniu?
 - c) Co wam się podobało?
 - d) Dlaczego tak różnie interpretujemy te same wartości?
 - e) W jakich działaniach, zachowaniach dostrzegacie te wartości w życiu szkoły, w swoich rodzinach, w życiu społecznym?